Molenlanden

Brief van de Verbonden Partijen-commissie aan de raad

Onderwerp	:	Terugkoppeling gesprek met de Serviceorganisatie Jeugd
Datum	:	13 december 2021
Behandelend ambtenaar	:	Jarno Groenveld

Beste leden van de raad van Molenlanden,

Op 29 november heeft de Verbonden Partijen-commissie een gesprek gehad met Ed Magnee (directeur SOJ) en Jan van der Linden (financieel manager SOJ). In dit gesprek is gesproken over de mate waarin de Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) in control is en over sturingsmogelijkheden op de financiële situatie. Met deze brief geven wij u als raad een terugkoppeling op dit gesprek, en geven wij u op basis van dit gesprek enkele adviezen.

Inleiding
Aanleiding voor dit gesprek was de 2e begrotingswijziging van de SOJ 2021. Dit onderwerp heeft de Verbonden Partijen-commissie besproken op 5 oktober 2021. In het advies over deze begrotingswijziging aan de raad is aangekondigd dat de commissie graag in gesprek gaat met een afvaardiging van de SOJ, om een beter beeld te krijgen van de situatie als het gaat om financiën, risico's, bedrijfsvoering en sturingsmogelijkheden.

Het voeren van dit gesprek past bij de rapporteursfunctie en adviesfunctie van de commissie, zoals vastgelegd in artikel 2 van de verordening.

Bevindingen van de Verbonden Partijen-commissie
Op basis van het gesprek heeft de commissie acht bevindingen die wij relevant achten voor de raad.

1. **Groeiende spanning in de verdeling van het rijksbudget tussen de Serviceorganisatie Jeugd en de deelnemende gemeenten.**
   De rijksbijdrage voor deze regio is grofweg 154 miljoen. De begroting van de SOJ is inmiddels ruim 143 miljoen. Van het restant van rijksbijdrage gaat circa 8% naar de gemeente Molenlanden. Uit dit bedrag moet de gemeente steeds meer bekostigen. Denk aan het lokaal vastgestelde beleid "Onze kinderen nabij", maar ook taken die van de SOJ teruggegaan zijn naar de gemeente zoals Stichting Jeugdteams en het project "Jeugdteams naar Voren". Nu dergelijke taken en projecten niet meer binnen de SOJ vallen, is het aan de gemeente om hierop te sturen en om voldoende geld uit de rijksbijdrage beschikbaar te krijgen als dekking voor de gemeentelijke kosten.

2. **Gevolgen van taken die terug naar gemeenten zijn gegaan nog niet bekend.**
   Bij het terughalen van taken van de SOJ naar de deelnemende gemeenten was de verwachting dat dit meer maatwerk op kon leveren. De vraag is wat deze verschuiving voor financiële effecten gaat hebben.

3. **Sturen op de oorspronkelijke begroting van de SOJ is onrealistisch.**
   Oorspronkelijk lag de begroting van de SOJ op circa 100 miljoen. Bij het opstellen van begrotingen is lang vastgehouden aan dit bedrag: er mochten geen kostenstijgingen plaatsvinden ten opzichte van deze 'startbegroting'. Gezien de huidige ontwikkelingen op het gebied van de jeugdhulp is dat onrealistisch. Door te blijven sturen op onrealistisch lage begrotingen, blijven de overschrijdingen terugkomen. Aangezien de jeugdhulp via de SOJ een open einde regeling betreft, is het niet eenvoudig om de kosten binnen de perken te houden.

Gemeente Molenlanden · Postbus 5 · 2970 AA Bleskensgraaf
www.molenlanden.nl · info@molenlanden.nl · 088 75 15 000

4. **Budgetplafonds hebben kostenverhogend gewerkt.**
   Na bestuurlijke keuzes heeft de SOJ gewerkt met budgetplafonds. Aanbieders konden dit beschouwen als 'streefbudget', wetende dat plafondoverschrijdingen niet voorkomen kunnen worden door het karakter van een open einde regeling. Het verlenen van jeugdhulp kan immers niet geweigerd worden zodra de indicaties verleend zijn. Gecontracteerde aanbieders konden de plafonds dus beschouwen als budgetten die opgemaakt én overschreden kunnen worden.

5. **De gemeente heeft aan de voorkant gelegenheid om te sturen op kosten.**
   Indicaties voor jeugdhulp komen vanuit a) de jeugdbescherming, b) huisartsen en c) jeugdprofessionals vanuit de lokale sociaal teams. De gemeente heeft geen enkele invloed op de indicaties die vanuit jeugdbescherming (op basis van gerechtelijke uitspraken) komen en slechts beperkte invloed op huisartsen (in de vorm van voorlichting). Bij de lokale jeugdprofessionals is de gemeente juist wel aan zet. Door als gemeente af te bakenen waarvoor (al dan niet) jeugdhulp wordt geboden en hier strikt in te zijn in de indicatiestelling, kan de gemeente wellicht meer grip krijgen op de kosten.

6. **De SOJ gaat meer sturingsmechanismes inzetten (zoals normenkaders) om grip te krijgen op kosten, maar doet dit nog niet in de volle breedte.**
   Per 1 januari 2022 gaat de SOJ werken met normenkaders. Deze worden ingezet voor 27 van de 42 gedefinieerde diensten. Een normenkader houdt in dat er voor een bepaalde indicatie een maximum zit aan zorg die geleverd wordt. Zodra dit maximum bereikt is, komt de jongere terug bij de jeugdprofessional van de gemeente voor een nieuwe indicatie. Op die manier wordt voorkomen dat aanbieders ongebreideld doorbehandelen. De vraag is of hiermee de kosten onder controle gebracht worden. Zolang jeugdprofessionals indicaties afgeven, blijven de zorgkosten immers stijgen.
   Een ander aandachtspunt is dat de SOJ deze normenkaders nog niet voor alle diensten heeft ontwikkeld en inzet. Dit is mogelijk een punt voor doorontwikkeling.

7. **Het college krijgt veel sturingsinformatie.**
   Gedurende het jaar krijgt het college 11 maandrapportages met informatie over gemaakte kosten, uitgevoerde behandeltrajecten, enzovoort. Specifiek krijgt de gemeente informatie over cliënten waar hoge zorgkosten voor gemaakt worden, zodat de gemeente door lokaal maatwerk de mogelijkheid heeft om verdere hoge kosten te voorkomen. Daarnaast krijgt het college tweemaal per jaar een bestuursrapportage.

8. **De P&C-cycli van de SOJ en de gemeente Molenlanden zijn niet op elkaar afgestemd.**
   De bestuursrapportages van de SOJ komen te laat binnen voor het college om dit te verwerken in de Zomer- of Eindejaarsnota. Hierdoor hebben raad en college minder zicht op trends en ontwikkelingen. Hier liggen kansen, door ervoor te zorgen dat het Molenlandse gemeentebestuur (raad + college) beter kan anticiperen op ontwikkelingen.

<u>Advies aan de gemeenteraad</u>
Op basis de hierboven genoemde bevindingen hebben wij een aantal adviespunten aan de gemeenteraad.

A. **Stel vroegtijdig kaders voor de benodigde financiële middelen op gemeentelijk niveau.**
   Door als gemeente helder aan te geven welk gedeelte van het rijksbudget nodig is om de lokale taken uit te voeren kan het Molenlandse gemeentebestuur met meer focus sturen op de begroting van de SOJ. Indien niet bekend is hoeveel budget bij de gemeente Molenlanden nodig is kan dit ertoe leiden dat er bij het vaststellen van de SOJ-begroting onvoldoende ruimte overblijft voor de bekostiging van Molenlandse taken. Dit gaat dan ten koste van ofwel de uitvoering van de Molenlandse taken op gebied van jeugdhulp, ofwel beperkt dit de financiële ruimte van de gemeente als geheel.

Gemeente Molenlanden · Postbus 5 · 2970 AA Bleskensgraaf
www.molenlanden.nl · info@molenlanden.nl · 088 75 15 000

B. **Roep collegeleden op om zich binnen het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling hard te maken voor een realistische begroting.**
Een realistisch begroting van de SOJ verkleint de kans op overschrijdingen. Hier zit mogelijk een conflict met adviespunt A, aangezien een realistische begroting kan leiden hogere kosten voor de gemeente Molenlanden. In dat geval is het van belang om in kaart te brengen welke besparingsmogelijkheden er zijn binnen de (bedrijfsvoeringskosten van) de SOJ. Als deze er niet of onvoldoende zijn kan de conclusie ook zijn dat de kostenstijgingen reëel zijn, en opgenomen dienen te worden in de begroting.

C. **Stuur als gemeenteraad aan de voorkant op kosten, niet aan de achterkant.**
Door de jeugdhulptaken waarvoor indicaties kunnen worden afgegeven door jeugdprofessionals af te bakenen, kunnen de kosten aan de voorkant omlaag gebracht worden. Budgetplafonds aan de achterkant bereiken het tegengestelde doel, aangezien dit als streefbudget beschouwd wordt door aanbieders. Door het college op te roepen de gemeentelijke sturings- en afbakeningsmogelijkheden in beeld te brengen, krijgt de raad zicht op de knoppen waaraan gedraaid kan worden.

D. **Zorg ervoor dat de sturingsinformatie effectief benut wordt.**
De SOJ verschaft maandelijkse sturingsinformatie aan de gemeente. De raad kan controleren in hoeverre het college deze informatie gebruikt om te sturen op de kosten die gemaakt worden.

E. **Zorg voor een betere afstemming van de P&C-cycli.**
De raad kan zich hard maken richting zowel het college als de SOJ voor een betere afstemming van de P&C-cycli (zoals opgenomen in de door de raad vastgestelde Nota Verbonden Partijen). Door de effecten uit de bestuursrapportages van de SOJ te laten landen in de Zomernota, Begroting en Eindejaarsnota, kunnen college en raad beter in positie komen om bij te sturen.

F. **Spoor de SOJ aan om haar sturingsmogelijkheden (zoals normenkaders) zo breed mogelijk in te zetten.**
Door ernaar te streven om per dienst een helder normenkader neer te leggen kunnen gecontracteerde aanbieders minder hun gang gaan, en kunnen interventies door de jeugdprofessionals plaatsvinden wanneer behandeling niet langer nodig of effectief zijn. Een kanttekening hierbij is wel dat dit de werkdruk op de lokale jeugdprofessionals verhoogd, omdat er naast de reguliere indicaties meer herindicaties bijkomen.

Bovenstaande adviezen kunnen wellicht betrokken worden in het gesprek met de SOJ op de beeldvormende avond van 14 december, of betrokken worden bij de behandeling van toekomstige begrotingen of koersdocumenten om als raad de kaderstellende rol te pakken. Met name adviezen B, E en F lenen zich hiervoor, aangezien de andere adviezen zich meer richten op de acties die aan de kant van de gemeente Molenlanden ondernomen kunnen worden.

De weging van onze adviezen laten wij aan de gemeenteraad over.

Met vriendelijke groet,
Namens de Verbonden Partijen-commissie van de gemeente Molenlanden,

Berend Buddingh' (voorzitter)

Gemeente Molenlanden · Postbus 5 · 2970 AA Bleskensgraaf
www.molenlanden.nl · info@molenlanden.nl · 088 75 15 000